

Tadeja Kodele, Nina Mešl (ur.) (2016)

Co-creating processes of help: collaboration with families in the community

Ljubljana: Faculty of Social Work, str. 165.

ISBN 978-961-6569-58-3.

Soustvarjanje procesov pomoči: sodelovanje z družinami v skupnosti bi se v slovenskem prevodu glasil naslov znanstvene monografije, ki je rezultat dela trinajstih avtoric in avtorja, sodelujočih v interdisciplinarnem projektu *Helping families in the community: the co-creation of desired changes for reducing social exclusion and strengthening health*. Omenjeni projekt je potekal od februarja 2015 do septembra 2016 in je nadaljevanje predhodnega projekta istih partnerjev, izvedenega med letoma 2009 in 2014 – daljšega raziskovalnega sodelovanja treh raziskovalnih področij: socialnega dela, športa in delovne terapije.

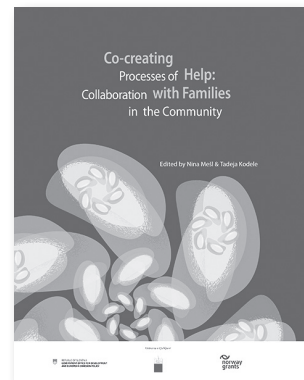
Monografija, ki jo sestavlja sedem poglavij, je razdeljena na dva vsebinska sklopa. Prvi del obsega predstavitev socialnega dela z družinami in njegovih specifičnih konceptov, razvitih v Sloveniji (prva štiri poglavja), in je, kot menita urednici, izpolnitev želje avtoric, da bi v tujini predstavili razvoj dogajanja na tem področju v slovenskem prostoru. Drugi del (zadnja tri poglavja) pa obsega prispevke drugih partnerjev, ki predstavljajo različne tematike, povezane z družinskim življenjem in kažejo različne vidike skrbi za kakovost (so)bivanja v družinah.

Prvo in drugo poglavje ponujata bralki, bralcu teoretsko podlago za razumevanje v nadaljevanju prikazane metodologije in rezultatov raziskovanja za del projekta, ki obsega socialno delo z družinami s številnimi izzivi. Jasno so opredeljeni paradigma socialnega dela z družinami in koncepti, ki jih avtorice uporabljajo v knjigi. V prvem poglavju *Socialno delo z družinami: teorija in praksa soustvarjanja procesov podpore in pomoči*¹ avtorica Gabi Čačinovič Vogrinčič poveže vse koncepte, pomembne za razumevanje metodološke zasnove izvirnega delovnega procesa pomoči: koncept soustvarjanja, pogoji in značilnosti delovnega odnosa v socialnem delu z družinami ter delo z družino na dveh ravneh. V drugem poglavju *Socialno delo – znanost, stroka in umetnost kompleksnega ravnanja s kompleksnostjo* avtorica Lea Šugman Bohinc pojasni, kako znanost o kompleksnosti in sinergetika s svojimi sinergetičnimi načeli ponujata orodje za delovanje s sistematično nesistematičnostjo narave socialnega dela. Njen prispevek je po besedah urednic tudi epistemološko ogrodje raziskovalnega dela projekta.

V tretjem poglavju z naslovom *Sodelovalni procesi pomoči in razvoja novega znanja v socialnem delu z družinami* avtorici Nina Mešl in Tadeja Kodele predstavita izvirni delovni projekt pomoči (IDPP), kakor so ga izvajali v raziskovalnem projektu (vanj vključene študentke in študenti II. stopnje študijskega programa socialno delo z družino so vsak posamezno sodelovali z eno družino s številnimi izzivi ob intenzivni podpori mentoric s Fakultete za socialno delo). Potem predstavita metodološki okvir pridobivanja podatkov (dokumentacija IDPP) in analiziranja s pomočjo kvalitativne metodologije ter rezultate, ki prikazujejo pomen reflektivnega pristopa in sodelovalnega ustvarjanja novega znanja. Poglavje skleneta z razmislekom o podpori študentkam in študentom za reflektivno uporabo znanja v praksi. Nadaljnji rezultati projekta in dosledna interpretacija vseh temeljnih konceptov socialnega dela z družinami pa so prikazani v četrtem poglavju *Podpora in pomoč družinam s številnimi izzivi: prikaz procesa socialnega dela z družinami* avtoric Ane Jagrič in Patricije Vidonje. Z njunim prispevkom se tudi sklene vsebinski del monografije, ki se nanaša na socialno delo z družinami.

Drugi vsebinski del monografije se začne s petim poglavjem *Motivacijski intervju s posamezniki, ki doživljajo družbene izzive: norveška izkušnja*, avtoric Mari Nordstrand in Nine Schiøll Skjefstad. Prikazuje uporabo v svetu uveljavljene metode motivacijskega intervjuja v norveškem kontekstu. Zame je posebna odlika tega poglavja kritična opredelitev avtoric do etičnih izzivov te metode; individualizacija posameznikove stiske, možnost manipulativne uporabe ter tehnicističen pristop in perspektiva avtoric oz. njuni odgovori na omenjene pomisleke.

¹ Vse naslove poglavij v delu navajam v slovenskem jeziku (lasten prevod).

V nasprotju s predhodnimi poglavji so v šestem in sedmem izsledki raziskovanja, pridobljeni z uporabo kvantitativne metodologije. V šestem poglavju z naslovom *Intervencije pri fizični aktivnosti za neaktiune odrasle iz družin z ekonomskimi izzivi: »Volja za gibanje in gibanje za voljo«* avtorice Saša Cecič Erpič, Petra Prevc in Katja Tomažin prikažejo rezultate 15 tednov trajajočega programa za spodbujanje fizične aktivnosti odraslih. Zadnje poglavje, *Javni prevoz in vaje za izboljšanje mobilnosti kot podpora za neodvisno mobilnost starejših družinskih članov* Marije Tomšič, Franca Sevska in Darje Rugelj, pa prinaša ugotovitve glede navad, percepcije in zadovoljstva starejših uporabnikov javnih avtobusov in glede programa spodbujanja mobilnosti. Rezultati so predstavljeni na deskriptivni ravni, za bralko, bralca pa bi bilo verjetno zanimivi tudi nekateri specifični odnosi med spremenljivkami, npr. razlika v zadovoljstvu s storitvami javnega prevoza med različnimi podskupinami starejših.

Po pregledu monografije naj opozorim še na nekatere vidike njene kakovosti. Kljub zavzetosti za uporabo metodologije izvirnega delovnega projekta pomoči urednici izrecno poudarjata, da se avtorice zavedajo, da morajo metodologijo IDPP spremljati spremembe na sistemski ravni, torej makroravni, saj bi jo bilo sicer moč razumeti kot individualizacijo kompleksnih sistemskih neenakosti. Drug kritični razmislek urednic se nanaša na uporabljeno terminologijo v monografiji. Poimenovanja za koncept ljudi, ki potrebujejo pomoč, koncept družine/družin in koncept družin, ki se srečujejo s številnimi izzivi v današnjem svetu, so problematizirana, avtorice še vedno iščejo primerne izraze. To kaže, da se soustvarjanje ne dogaja zgolj na ravni sodelovanja z družinami v skupnosti, temveč tudi na ravni komuniciranja z bralko, bralcem, saj implicira, da so v monografiji rabljeni termini še vedno v procesu ustvarjanja/nastajanja in zato zvenijo kot vabilo bralki, bralcu k skupnemu iskanju novih rešitev.

Tema sodelovanja z družinami s številnimi izzivi je v trenutni družbenopolitični situaciji po svetu in v Sloveniji izjemno pomembna. Vse večja revščina, s katero se srečujejo različne družbene skupine, in drugi dejavniki tveganja, kot so visoka stopnja nezaposlenosti, migracije, beg prebivalcev iz vojnih žarišč, so samo nekatere izmed vidnejših dejavnikov, ki pripomorejo h kompleksnim situacijam, s katerimi se srečujejo družine in njihovi člani. Številni drugi dejavniki so na prvi pogled manj očitni, a dodatni izzivi, ki jih prinašajo družinam, zato niso nič manjši.

Drug vidik aktualnosti obravnavane tematike je refleksija o strokovni poziciji delujočih v poklicih pomoči. Tisti, ki profesionalno pomagamo drugim, se moramo namreč še vedno učiti, kakšna je razlika med nadzorom in pomočjo. Soustvarjanje procesa pomoči z družinami s številnimi izzivi je tako učna pot za vse strokovnjakinje in strokovnjake, ki sodelujemo z družinami, da bi se (na)učili, kaj pomeni v praksi ustvarjati proces pomoči v dialogu na način, da prepoznavamo in sprejememo to, da družine že imajo veliko znanja in zmogljivosti. Še več, ne gre samo za prepoznavanje in sprejemanje tega, temveč tudi za udejanjanje. To je toliko zahtevnejše zaradi kompleksnosti, kot avtorice na več mestih omenijo osrednjo značilnost sodelovanja z družinami s številnimi izzivi v skupnosti.

Ko pa razmišljam o uporabnosti oz. uporabni vrednosti tega dela, izstopa predvsem pojem refleksivnega znanja. Poglavja o izvajanju IDPP študentk in študentov ob podpori mentoric s fakultete natančno prikazujejo pomen in nujnost vzpostavljanja in razvijanja intenzivne mentorske prakse na do- in podiplomskih študijskih programih, ki študentke in študente usposablja za psihosocialno strokovno delo. Takaa praksa namreč študentkam in študentom omogoča, da prevajajo teoretske koncepte v prakso in v praksi ustvarjenim odgovorom dajo besede v teoriji. Povedano z besedami, s katerimi Mešl in Kodele v svojem prispevku nadgradita Huntovo parafrazo Lewinovega razumevanja povezanosti teorije in prakse (str. 85): »Dobra teorija je praktična in dobra praksa je teoretična«. Pri tem ne gre zgolj za to, da študentke in študenti ustvarjajo refleksivno znanje, ki ga bodo nekoč prenesli v prakso, temveč to omogoča dodatno znanje, drugačne perspektive v praksi že delujočim strokovnjakinjam in strokovnjakom, s katerimi sodelujejo. Tako to postane trajen cikel soustvarjanja znanja na posameznem strokovnem področju.

Za akademsko sfero (zagotovo pa tudi za stroko) je prava obogatitev diskurz o transteoretskih konceptih, ki ga uvaja Šugman Bohinc v svojem prispevku. Ti koncepti so tako rekoč generični in lastni različnim raziskovalnim področjem in njim pripadajočim strokam (psihologija, socialno delo, socialna pedagogika ...), čeprav za zdaj to, vsaj v Sloveniji, še ni doseglo visoke ravni zanimanja pri različnih znanstvenih disciplinah.

Delo predstavlja dosežke zadnjih treh desetletij na področju razvoja znanja in prakse socialnega dela z družinami (s številnimi izzivi), hkrati pa je samo po sebi dober primer sodelovalnega dela med različnimi raziskovalnimi področji. Predvidevam, da bo knjiga kakovostno branje za tujo strokovno javnost, da si pridobi vpogled v konstruiranje socialnega dela z družinami v slovenskem prostoru, gotovo pa bo zanimiva tudi za domačo strokovno javnost, saj ponuja dober vpogled v interdisciplinarni projekt in njegove rezultate s primerno mero kritične refleksije.

Mija M. Klemenčič Rozman